

повідку на відправку до певної військової частини і не з'явилися у визначений час до територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки без поважних причин. Якщо немає повідомлення про ухилення як виявленого кримінального правопорушення органами досудового розслідування відомості щодо даного кримінального правопорушення в ЄРДР не вносяться. Існування такої ситуації створює загрози для якісного виконання мобілізаційних заходів особливо в умовах воєнного стану, недоцільності завантаження органів досудового розслідування та неможливостю притягнення винних осіб для кримінальної відповідальності. Крім того, ухилянти, користуючись такою ситуацією, зрештою незаконно перетинають ДКУ. Своїми діями, спрямовуючи зусилля на незаконне перетинання ДКУ, вони доводять небажання проходити військову службу (бути призваними) за мобілізацією в особливий період.

Якщо розглядати такі дії в контексті кримінальної чи адміністративної відповідальності як ухилення, то відповідно до вимог чинного законодавства їх не можна піддати такій.

У зв'язку з цим доцільно розглянути пропозицію щодо запровадження кримінальної відповідальності за незаконне перетинання ДКУ громадянами України, які підлягають мобілізації в умовах правового режиму воєнного стану або особливого періоду. Передбачити таке кримінальне правопорушення як одиначне правопорушення. Доповнити ККУ статтею 332³ «Незаконне перетинання державного кордону України громадянами України, які підлягають мобілізації в умовах правового режиму воєнного стану або особливого періоду».

Список бібліографічних посилань

1. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента від 24.02.2022 № 64/2022. URL: <https://cutt.ly/3BgHdCK> (дата звернення: 01.10.2022).
2. Про загальну мобілізацію: Указ Президента України від 24.02.2022 № 69/2022. URL: <https://cutt.ly/3BgHgWJ> (дата звернення: 01.10.2022).
3. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://cutt.ly/QBgHjK2> (дата звернення: 02.10.2022).
4. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341- III. URL: <https://cutt.ly/2BgHvvv> (дата звернення: 05.10.2022).
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073- X. URL: <https://cutt.ly/PBgHE7m> (дата звернення: 07.10.2022).
6. Газета Суспільне Новини: Видання газети Суспільне Новини від 10.09.2022 // Інтернет ресурс: Суспільне. Новини. URL: <https://cutt.ly/IBgHTnZ> (дата звернення: 07.10.2022).

Одержано 12.10.2022

УДК 340.12

Андрій Васильович НОВІЧЕНКО,

докторант Харківського національного університету внутрішніх справ

СУСПІЛЬНО ОРІЄНТОВАНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЛІЦІЇ – ХАРАКТЕРИСТИКА СУЧАСНОЇ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ

Взаємодія поліції та суспільства – питання, яке вже не одне десятиліття перебуває в числі найбільш активно обговорюваних державними чиновниками та громадськими діячами, і вченими. В умовах розширення кола суб'єктів, які беруть участь у реалізації правоохоронної функції держави, та активної участі інститутів громадського суспільства у правоохоронній діяльності, питання співпраці поліції та громади набули особливої актуальності. Звернення до дослідження проблем, що стосуються взаємодії

поліції та суспільства в ході реалізації правоохоронної функції правової держави обумовлено кількома факторами: по-перше, необхідністю практичної організації взаємодії поліції та інститутів громадського суспільства в умовах становлення та функціонування правової держави; по-друге, потребою визначення напрямків та форм взаємодії поліції та інститутів громадського суспільства в ході реалізації правоохоронної функції правової держави; по-третє, потребою у нових доктринальних підходів до оцінки ефективності взаємодії поліції та інститутів громадського суспільства у сучасних державах.

Однією із проблем, що вимагає додаткового дослідження та осмислення, став комплекс питань, що стосуються суспільно орієнтованої діяльності поліції (community policing), яка в даний час є основою взаємодії поліції та інститутів громадського суспільства у багатьох сучасних правових державах. Для дослідження діяльності поліції, яка орієнтована на суспільство в державах сучасного світу, необхідно вирішити важливі завдання, серед яких насамперед: виявлення форм взаємодії поліції та суспільства в сучасних правових державах під час реалізації правоохоронної функції, характеристика специфіки такої взаємодії; визначення суб'єктного складу учасників реалізації правоохоронної функції сучасних держав; визначення нормативних підстав поліцейської діяльності, орієнтованої на суспільство; виявлення атрибутивних рис суспільно орієнтованої діяльності поліції (community policing), що має місце у різних державах сучасного світу.

Сучасні держави, більшість у тому числі проголосили себе правовими, є гарантами забезпечення прав і свобод особистості. Різноманітна практика поліцейської діяльності, вже накопичений багатьма країнами досвід ефективної співпраці влади та суспільства, інтенсифікація глобалізаційних процесів сформували нові моделі реалізації правоохоронної функції правової держави. Незважаючи на множинність підходів до розуміння сутності сучасної держави, оцінки можливостей держави протистояти глобальним викликам сучасності, залишається загальне розуміння того, що національна правоохоронна система продовжує вирішувати комплекс різноманітних завдань правоохоронного характеру, виконання яких активно створюються на наддержавному рівні організаціями неможливо. Функціонування поліцейської системи сучасної держави, ефективність поліцейської діяльності багато в чому детерміновані взаємодією поліції та інститутів громадського суспільства.

В рамках дослідження питання взаємодії поліції та громади у реалізації правоохоронної функції правової держави, остання розглядатиметься як держава з демократичним політичним режимом, основними початками формування та функціонування якого є принципи поділу влади, верховенства права та взаємної відповідальності держави, суспільства, особистості, джерелом влади та суверенітету в якому є народ, а гарантією його нормального розвитку – громадське суспільство, активно співпрацює з органами поліції щодо реалізації правоохоронної функції такої держави.

Відмінною рисою правової держави є розвинене громадське суспільство.

Самоорганізовані громадяни правової держави беруть активну участь у реалізації її правоохоронної функції у різних формах, серед яких:

- участь громадян у складі інститутів громадського суспільства;
- індивідуальна участь громадянина поза рамок існуючих громадських формувань.

Громадяни, які добровільно об'єдналися з метою задоволення приватних та колективних інтересів, що не суперечать інтересам держави, до некомерційних організацій, що фінансуються за рахунок коштів недержавного походження, незалежні від державного втручання, становлять інститути громадського суспільства. Діяльність інститутів громадського суспільства у сучасних правових державах передбачає безпосередню взаємодію з правоохоронними органами щодо питань охорони, захисту прав і свобод особи, забезпечення правопорядку, попередження та припинення правопорушень, здійснення соціального контролю за діяльністю правоохоронних органів. Взаємодія

поліції та інститутів громадянського суспільства часто набуває форми партнерського співробітництва.

Напрями та форми взаємодії є складовими механізми реалізації партнерської моделі взаємовідносин поліції та суспільства. Основні напрями діяльності поліції закріплені в законі «Про Національну поліцію» [1, с. 80].

Поліція провадить діяльність тільки у межах зазначених напрямів. Громадянське суспільство підключається до реалізації вказаних напрямів тією мірою, якою це допустимо законом. Можливість використання потенціалу інститутів громадянського суспільства при виконанні покладених на поліцію обов'язків відображена в законі «Про Національну поліцію» [1, с. 80].

Напрями діяльності поліції є напрямками партнерських взаємин поліції і інститутів громадянського суспільства. У рамках різних напрямів допустимі різні форми участі різних інститутів громадянського суспільства. Особливості форми взаємодії поліції та інститутів громадянського суспільства відображають її організаційно-забезпечувальний характер, спрямованість на досягнення спільних з громадянським суспільством цілей, а особливості методу полягають у тому, що це метод узгодження [2, с. 126].

Партнерська модель взаємодії поліції та інститутів громадянського суспільства є основною концепцією, розробленою у розвинених сучасних державах.

Ідея партнерської співпраці поліції та суспільства стало основою реформування поліцейських систем у різних державах: Великобританія, Сполучені Штати Америки, Японія, Федеративна Республіка Німеччина, Китайська Народна Республіка, держави Африки та Латинської Америки.

Таким чином, концепція суспільно орієнтованої діяльності поліції, яка зародилася у розвинених країнах наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.ст., в даний час лежить в основі моделей функціонування в багатьох національних правоохоронних систем. Суть концепції суспільно орієнтованої роботи поліції (community policing) у провадженні діяльності поліцейських органів щодо реалізації правоохоронної функції в сучасній правовій державі в умовах громадянського партнерства з орієнтацією на вирішення конкретних проблем, що виникають у суспільстві.

Взаємодія між поліцією та громадянським суспільством має бути направлено і на попередження конкретних випадків порушення Закону, та на виявлення причин та умов, що сприяють протиправній поведінки, на усунення наслідків правопорушень. Саме в рамках спільної роботи органів поліції та інститутів громадянського суспільства, які беруть участь у реалізації правоохоронної функції, виробляються критерії ефективності діяльності поліції.

Список бібліографічних посилань

1. Ковалів М. В. Взаємодія поліції та інститутів громадянського суспільства. Соціально-правові студії. 2021. Випуск 2 (12). С. 79-85.
2. Гурковський М. П., Єсімов С. С. Адміністративно-правові форми та методи взаємодії поліції з інститутами громадянського суспільства. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична. 2018. № 4. С. 212–133.

Одержано 10.10.2022